

En vei inn i fremtiden for steinerskolene

Det ene er å ha forvillet seg i intellektualitetens mange irreganger. Det er fortvilet. I særdeleshet hvis man selv ikke vet noen verdens ting om den indre ørken. Det går på viljen løs. Lysten til å være oppfinnsom, det å kunne glede seg over å være fantasifull, trekker seg langsomt tilbake og etterlater en tåke som skygger for lyset. Rusmidler er for mange en utvei for å unnsnippe de døde tanker.

Det andre er å være lei av å gå på skitne og hullete veier, regnvannet spør ikke – det følget tyngdeloven, graver dype hull og lager gjørme. F.eks. i Serrakunda, Gambia, Vestafrika i dag. F.eks i Norge helt frem til 60-tallet. Det å kunne gå med sikre skritt var ingen selvfølge. Da gatene i gamle Christiania ble brolagt, var det et herlig fremskritt. Man løftet en hel by bokstavelig opp av skiten, skritt for skritt! Ingenting var som nyvaskede brosten. Hver enkelt brosten var et forseggjort stykke arbeid, arbeidet frem av en stenhugger. Vi trengte disse stenene.

Vi bygget byen så og si ut av naturen og inn i kulturen. Det er det som er så forlokkende deilig med byen. Friheten i byen. De enkelte brostener er vesentlige for grunnlaget. Så er det ting i livet mellom oss som er grunnleggende. Vi puster og ånder så og si i en annen sfære fordi vi har disse ”stener” å stå på. Også i det sjelelige og i det åndelige finnes like stener. Det er stener noen andre har bygget for oss, slik at vi kan stå på dem og ha et noe bedre standpunkt og utgangspunkt enn de selv hadde.

Med mot over avgrunnen

Mikaels fest er den store høstfesten til steinerskolene over hele verden. Innerst inne i en av verdens mange avkroker, feires evnen til mot. Hos barn og ungdom er det denne kraft som inspirerer dem til å ville gå igjennom tempelprøvene fra det gamle Egypt, beherskelsen av de fire elementene, luft, vann, ild og jord. Vi ser med forbauselse hvert eneste år, med hvilken iver barn og ungdom øver dette. Igjen og igjen. Hos oss voksne ligger utfordringen ikke lenger bare i det ytre, men har vokst videre inn i sjelens og åndens områder. Mot til å spørre der andre forstummer, mot til å ville der lammelsen hersker, mot til medlidenhet der hårdheten råder. Som det står skrevet: ”I må ikke tro at jeg er kommet for å sende fred på jorden; jeg er ikke kommet for å sende fred, men sverd (Matt.10. 34)”. Sannheten henger høyt. Å ville erkjennelse, krever sitt. Å ville erobre innsikt, fordrer både mann og kvinne. Så har steinerskolene muligheten i seg til å dyrke frem en kultur hvor klokhet hersker.

Interesse og sannhet

Det å være et interessert i noe, forandrer en rekke ting. Nyskjerrighet kan løfte en sjel opp i høydene. Hvilken glede er det ikke å grave frem hendelser og sammenhenger fra gamle tider opp i lyset, slik at man kan se nærmere på dem. Arkeologi, så og si, å pusse gamle skjær og potteskår med tannbørste. Dette kan bli riktig spennende, hvis kraften og motet er der til å gå inn i menneskesjelens historiske utvikling. Da er det ikke tannbørsen som er det beste redskap, men ydmykheten. Ydmykhet er et sjelens instrument. Et verktøy i mitt indre. Ydmykhet er mulig gjennom erkjennelse av sitt sanne selv, gjennom å akseptere den egne størrelse, slik at man kan åpne opp for det som er større! For det er størrelser det kommer an på. Anerkjennelsen av de sanne størrelser.

Mange kulturpersonligheter har brukt av sin livstid og av sin livskraft på å overbevise andre om at sannhet ikke finnes. Det er like mange sannheter som det er mennesker, sier de. Ergo sum finnes det ingen sannhet. Barnet forsvant med badevannet! Resultatet er en katastrofe. Millioner av oss lever med en stor ørkenen i seg. Mørket omkring oss er dypt. Vi er ikke. Vi mangler en indre retning. Siden gatebelysningen ble mektig, ser vi heller ikke lenger stjernene. Rudolf Steiner har, i sitt banebrytende arbeide om frihetens betydning, gjort oss oppmerksom på noe vesentlig. Hans første

større arbeide var at han pekte på det faktum at vi kan finne sannhet uten å gi slipp på vår selvstendighet og vår individuelle utviklingsvei. En individuelle sannhet som kan stige opp til et objektivt bilde, hvor fleres søken kan møtes. Så er det i en høyere objektiv sannhet, at vi mennesker kan møtes. Dette er det som gjør det spennende å høre fra enkeltmenneskers fordypende arbeide. Den som fordyper seg i søken etter sannhet, finner individuelle tegn på sammenheng mellom seg selv og andre og opparbeider en forankring i sin tilværelse.

Å finne sin skjebne og frihet

Et lærerkollegium hvor personlighetene indre sett har med hverandre å gjøre, hvor de opplever seg forbundet med de andre, gir skolen dens egen kraft. Det er den energi omgivelsene føler på lang avstand og som gjør at barn og foreldrene vil til denne skole. Desto mer man finner mot til å fordyper seg i dette tema, desto kortere er veien frem til kilden. Den andre er en side av frihetens kraft. Ofte er utviklingen av denne egenskap forbundet med biografisk lidelse og smerte og levendegjort av eldre kolleger. Nemlig evnen til å ikke la seg rive med av følelsesstormer, av lidenskap og oversvømmelse, men holde det vesentlige for øyet også når de yngre ikke klarer det. Så er det gitt at de eldre kolleger bør man ta godt vare på, slik at denne viktige egenskap blir opprettholdt i et kollegium.

Dette som gjør arbeidet i et steinerskolelærerkollegium så usedvanlig spennende!

Man kan komme inn i en felles ”atmosfære” av følelser og tanker som når langt opp og utover det man er i stand til alene. Det betyr mulighet for gode beslutninger, fruktbare tanker og ideer for både kollegaer og barn og individuell videreutvikling. Hva vil man mere enn det? Mange gode rygger bærer bedre enn få...heter det, men vet vi hva det betyr? Vet vi hva vi må ta med på kjøpet for at dette skal kunne bli virkelighet? Mot og vilje til å erkjenne tingenes tilstand og sammenheng!

Det å kunne innrømme feil, er grunnleggende.

Veien frem til innsikt og klarhet er alltid brolagt med feilslutninger og offer for illusjoner. Å ta dette alvorlig krever evne til analyse og selvransakelse. Det er det vi lærer av. Det er vårt arbeidsmateriale. For det som la den største delen av grunnlaget for at storsamfunnet utøver en tilintetgjørende kritikk mot steinerskolenes realisering av antroposofiens ideer, var lærerne selv i de enkelte steinerskoler. For det var ikke en sannhetssøken forbundet med ydmykhet som var inspirasjonskilde til de handlinger som har skapt alle likene i steinerskolenes last og i kjølevannet av bevegelsens arbeide.

Nei, det var for lite utviklet selvdisiplin,
for liten interesse for den egne sannhet,
for lite ansvarsfølelse,
for lite medfølelse og empati,
for liten respekt for sin kollegas frihet,
for mye feighet!

Så har man i en årrekke behandlet utvalgte medarbeidere som om det var den syvende far i huset som ble båret til skogs for å dø en vakker wintersdag. At det straffer seg, glemte man. Det er det som nå slår tilbake, dette ligger mellom linjene i offentlighetens angrep, riktignok noe uartikulert og unyansert i språkbruken, men som et ekko. Det står skrevet; som man roper i skogen, får man svar!

Hvordan skal vi kunne snu? Vi må akseptere at det finnes hellige kyr.

Ansettelse og avskjedigelser i skolen

Et bærebjelke som har en stor virkning for en steinerskoles ve og vel er at alle ansettelse og avskjedigelser bæres av så stort lærerkollegium som mulig. Det er her vi skaper skolebevegelsens

fremtid. Det betyr at den enkelte lærer tar ansvar for både ansettelse og avskjedigelse, mens skolens styre kun har sin oppgave i å strø sand. Styrets oppgave er å ha bevissthet og gjennom denne hjelpe til der hvor det er behov, slik at lærerkollegiet og de enkelte lærere kan bli *autonome og sterke*. Låsen i den andre enden er at den individualitet som ansettes eller avskjediges skal måtte være inneforstått med betingelsene. Aldri skal noen tvinges til måtte gå på akkord med seg selv, hverken i begynnelsen eller avslutning av sitt arbeide som deltagende i et steinerskolelærerkollegium. At en skoles kollegium tar seg den tid et slikt ideal trenger, er nettopp veien å gå for å opparbeide den tillit og den ro skolebevegelsen trenger.

For vi er engstelige for konflikter

Selv om vi daglig står midt oppe i dem med begge bena, så lammes vi av dem. Angst fører med seg at vi ikke vil anerkjenne en konflikt. Vi er ikke lenger herre over oss selv, men kun offer! Her gjelder to regler. Den første er at lærerne tar vare på hverandre. Denne regel må bli en av de hellige kyr. Fordi det å stå som ansvarlig medarbeider i en steinerskole, tillater ikke at noen kollegaer kaster den andre i ormegården. Hvis vi kommer dithen at vi med varm interesse beskjeftiger oss med konflikter, istedenfor å se seg tvunget til å ”knuse egg for å lage omelett”, vil vi se at det meste av dette forsvinner som dugg for solen. Først da kan det koke ned til det det egentlig dreier seg om. Varmen sørger for det. Det andre er at vi i hele lærerkollegiet vil opparbeide innsikt i konfliktforhold og handle utfra dette. For det lønner seg å bruke tid på dette. For hvert skritt vi kommer nærmere en erkjennelse, desto mer substans har vi i vært daglige arbeide. Da er antroposofien som instrument for en individuell erkjennelse virksom og ikke lenger en tro som avler sekterisme.

Øvelse til kritikk og å kunne si unnskyld

Feller du en dom over andre, kan du være sikker på at du også blir domfelt. Bruker du sverd, blir du felt av sverd. Men vi er likevel avhengige av hverandres dom, av hverandres mening. De er viktige for vår egen utvikling. Derfor er et godt kollegium et sted hvor det er en *utviklet evne* til å kunne gi kritikk uten å halshugge, til å kunne ta imot kritikk uten å ville avgå. Kritikk kan bare formuleres hvis man kan stå den andre nært og balanseres av evnen til å be om unnskyldning. Slik kan et kollegium bli et arnested for alle som elsker sannheten. For alle som elsker en individuell utvikling fordi dette er menneskehetens sanneferdige rikdom.

Positivitet som hemmelig kraft

Mange aktivister arbeider for fred gjennom ytre virkemidler. Rudolf Steiner beskrev positivitetsøvelsen som en av sine seks meditasjonsøvelser til de som ønsker å bygge ut stabiliteten i sin egen sjel. Han kalte dem biøvelser. Positivitet som en kraft som kan få en plante til å blomstre. Et virkemiddel i hverdagen som intellektualistene ikke har noen tilgang til eller forståelse for. Et instrument for lærere som ønsker å være helt spesielt godt virkende lærere. Positivitet er som solens varme, men virker i sjelens rike. Et eneste menneske i en skoles lærerkollegium, kan med litt øvelse varme opp hele skolens sjel. Dette er hemmeligheten bak mange steinerskoler og mange antroposofiske institusjoner. Dette er det det kommer an på. For denne kraft er sterkere enn atomkraften og har en lengere halveringstid enn plutonium.

Med vennlig hilsen fra Sven-Inge Johansen

Født i 1953, 16 års erfaring som lærer i flere Steinerskoler i Norge og Tyskland, 10 års erfaring fra det tyske næringsliv.